

Welke vormen van egobeelding tref je aan in de hedendaagse beeldende kunst?

Is er verschil in mannelijk en vrouwelijk ego? In hoeverre wordt het ego opgelegd door media en maatschappij? Als een van de vier gastcuratoren werd ik aldus door ARTeria uitgenodigd me te buigen over deze vragen. Om te beoordelen welke kunstenaar het beste de zoektocht naar het wezenlijke ik belichaamd, heb ik het accent gelegd op een hieruit voortkomende denkrichting. Welke kunstenaar gebruikt fundamenteel zijn/haar ego in het beeldende werk en bespeelt daarmee het publiek. Binnen de beeldende kunst kwam ik spontaan op het Engelse duo Gilbert & George die zichzelf als 'levend kunstwerk' presenteert en deze rol tot in hun privé-leven in stand houdt. De grens tussen privé en openbaar is bij deze kunstenaars moeilijk te ontwaren: het ego of identificatie met een zelfbeeld, wordt van geacteerde identiteit een imaginaire identiteit waar je zelf in kunt geloven. Het ego van de maker wordt vaak weerspiegeld in het zelfportret of een portret waarvan de maker zich kan verbergen achter een andere identiteit. De Nederlandse kunstenaar Philip Akkerman heeft sinds de jaren '80 een oeuvre van ruim 3000 zelfportretten opgebouwd. Uiteenlopende stemmingen en psychische gesteldheden lijkt hij in zijn werk weer te geven op zoek naar een zelfbeeld. Maar zijn portretten zijn meer een onderzoek hoe uiteenlopend je kunt schilderen dan de zoektocht naar identiteit. In verschillende omstandigheden kun je bewust of onbewust met vele ego's geïdentificeerd worden. Er bestaat een groeiende behoefte van mensen om zichzelf op een specifieke manier te presenteren en het idee dat de mens maakbaar is. Als thematiek komen we dit tegen in het werk van de in Amsterdam woonachtige kunstenaar Martin C. de Waal (Rotterdam, 1962). De maakbare mens, de cyborg in zijn werk is een gemonteerde versie van zichzelf als popster, model, goeroe of beroemdheid. Mijn keuze deze kunstenaar in de tentoonstelling IK te presenteren werd vooral daardoor ingegeven en door de spanning die het werk oproept tussen gevoelens van fascinatie en afkeer. Met zijn werk dat voortdurend balanceert tussen echt en onecht tussen kunst en hype zet Martin C. de Waal de beschouwer steeds op het verkeerde been. Ik kende het werk van Martin C. de Waal nauwelijks, ik had alleen een paar opzienbarende portretten in een tentoonstelling bij Arti et Amicitiae Amsterdam gezien. (Let me Hear your body talk - 2005) Deze portretten zijn in de tentoonstelling IK opgenomen. De Waal figureert vaak zelf in zijn werk. Bij nadere beschouwing gaat zijn werk over identiteit en de relatie met de manier waarop de massa- en modemedië identiteit gebruiken als product. Voor alle foto's en performances van zijn Global Citizen project (2002 – 2003) gebruikte hij naast zijn eigen verschijning, plastische chirurgie en computer-manipulaties. Zijn werk bestrijkt het werkgebied van de mode, design en beeldende kunst. De Waal wil met zijn kunst uitdragen dat 'what you see is never what you get' oftewel geloof je eigen ogen niet.

curator **Pieter Duijser - Martin C. de Waal** kunstenaar

Ik. Een klein woordje. Beetje egoïstisch bovendien.

Een curieus uitgangspunt voor een conservator om een tentoonstelling rond samen te stellen: zijn of haar 'ik' speelt normaalgesproken immers slechts op de achtergrond mee. Het werk van de kunstenaar(s), daar draait het om. Mijn keuze valt op Lisa Holden. Wat heb ik met dat werk? Het snijdt aloude thema's aan, als androgynie en identiteit. Als het dan ook nog tegen de kunstgeschiedenis aanleunt, ontstaan er interessante verhalen. En ik houd, niet alleen als kunsthistoricus, erg van verhalen. Ook de werkwijze van Lisa Holden valt verrassend binnen het concept 'ik'. Zo treedt zij zelf op in haar foto's. Al zien wij geen zelfportretten in de letterlijke zin van het woord, beter is te spreken van een 'zelfmodel'. Nauwelijks herkenbaar kruipt zij met de camera dicht op haar eigen huid, die zij beschildert met lagen make-up en vervolgens manipuleert in de computer. En dat neemt vele vormen aan. Zo is er een 'geisha-serie', waar het zuinig aangezette vermiljoenen mondje afsteekt tegen de witte huid. Naast het make-upschema sluiten kapsel, kleur en sfeer aan bij ons idee over de Japanse gastvrouw in theehuizen. De maskerades en verkleedpartijen zijn meer dan dat. Het stelt ons de vraag wie wij zijn. Welk gezicht wij hebben. En of een uitvergroting van een bepaald aspect niet dichterbij het 'ik' komt dan ons alledaagse gezicht.

Ik houd van schilderkunst.

Echte schilderkunst. Schilderkunst waarbij onderwerp of concept zich voegen naar of uiteindelijk zelfs geheel opgaan in structuren van kleur en materie. Ambachtelijke schilders. Schilders die hun verf niet als willoos en dienstbaar hulpmiddel hanteren, maar als levend materiaal dat veroverd en gekoesterd moet worden, soms weerspanning is dan weer meegaand, zijn identiteit wil laten meespreken. Bezeten schilders. Schilders die zich voortdurend laten verwonderen, gepassioneerd zoeken in zichzelf naar grotere verbanden, de noodzaak voelen zich in verf uit te drukken, schilderen op het scherpst van de snede. Bezielde schilderkunst. Schilderkunst waarbij het ik van de kunstenaar – zijn persoonlijkheid, drijfveren en diepere emoties – zich onmiddellijk vertaalt in veeg, kleur, vorm, textuur en compositie. Ik heb gekozen voor Daniël Verkerk omdat veel van zijn werken voortkomen uit die pure schildersmentaliteit. Zelfs wanneer hij de grenzen van de discipline overschrijdt, grijpt naar materialen die vreemd zijn aan het authentieke schilderen op doek, behouden ze hun pure picturale kwaliteit. De gepresenteerde werken zijn de meest geabstraheerde – eigenlijk abstracte – uitlopers van een serie waarin Europese parlementen centraal staan. Ze zijn de neerslag van Verkerks fascinatie voor overleg- en infrastructuren, zijn verwonders – ring over de strikte orde die schuil gaat in het schijnbaar onoverzichtelijke, waarbinnen het ik zich verhoudt en tegelijkertijd verloren gaat. Maar ze komen vooral voort uit een preoccupatie met orde en wanorde, die verbonden is aan zijn persoonlijke denken en doen. En misschien wel zijn wezenlijke ik uitmaakt. In zijn schilderijen wordt de voortdurende spanning tussen chaos en orde, verscheidenheid en eenheid, onrust en harmonie opgevoerd, opgejaagd zelfs, tot het schildersuniversum uiteindelijk bijna letterlijk uit z'n voegen barst, explodeert. Om toch ook te blijven wat het is: gebonden materie. De diepere emotionele onrust – angsten misschien wel – die Verkerk in zijn werken ontlaadt en bezweert, broeit aan de oppervlakken, maar slaat nooit door. Zijn ik houd zich staande in het intuïtieve, speelse experimenteren met materialen, dat getuigt van het even prettige als geruststellende vermogen tot (zelf)relativering. Ik wou dat ik kon schilderen. Als Daniël Verkerk. Maar ik denk niet dat ik het durf tot de uiterste randen van mijn ik te gaan. Ik schuil achter de schilder.

NeoPOP

De harde realiteit van NeoPOP anno 2006.

Iconen zijn niets dan populaire ego's.

Clash van de realiteitsego's.

Botsing van oude en nieuwe media.

Ze hebben er beiden last van.

Ze hebben er beiden baat bij.

De kunstenaar en de curator.

In de tijd waarin de media de grootste gemene deler is geworden.

Het individu daarin nog veel groter.

Heeft de kunstenaar het daardoor moeilijk?

Valt wel mee.

Want onderschat de kunstenaars nooit.

Ze hebben nog steeds het grootste wapen.

De macht van de visuele impact.

Tegengesteld en omgekeerd.

ANTI = reaPOP

Het realiseren van dit moment.

De verpoping van de populaire realiteit.

Verstolling is het enige antwoord.

Verpakt in media-elektro-gedachten.

Het bewustzijn van een icoon.

De kracht van 1 simpel beeld.

Verkoop de ziel van het icoon.

Verberg de aanklacht voor de kooplustigen onder ons.

Het ene bankstel mooier dan het andere kunstwerk.

Het andere kunstwerk beter dan het ene bankstel.

Commercie is er niet vies van en daardoor is design dood.

Idealisme is allang schoongeboend en daarom is kunst een zombie.

Hierop komen vragen.

NeoPOP is het antwoord.

De tijd in eenvoudig 3D.

Afgekapt rond de kaders.

De curator afgekapt.

De kunstenaar afgekapt.

De *media* weet daardoor niet wat ie moet.

Want de 3D-tijd gaat gewoon door.

